

K dosažení vysokých temp útoku v horách

*Redakčně upravený a zkrácený článek plukovníka V. I. Usačeva,
kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise
„Vojennaja mysl“ č. 8/1985.*

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukázaly, že vojska v obraně, která v plné míře využívala výhodných podmínek horského terénu, mohou poměrně nevelkými silami v průběhu dlouhé doby udržet klíčová postavení a důležité rajóny, neustále rozvíjet obranu v hloubce a tak nutit útočníka k nezbytnosti postupně prolamovat každou obrannou čáru, každé postavení. Maršál Sovětského svazu K. S. Moskalenko, když charakterizoval zvláštnosti 38. A v karpatsko-dukelské operaci napsal: „Složitost tkvěla ve specifických zvláštnostech války v horách, ve které každá výšina byla nepřátelskou pevností. Proto útok spočíval v postupném „prokousávání“ obranných čar nepřítele, které zásadně snižovalo tempo postupu dopředu.“

V důsledku nabývání bojových zkušeností zdokonalovaly se neustále způsoby přípravy a vedení útočných operací svazy Sovětské armády v podmínkách horských válečků. Přitom se projevila stálá tendence zvyšování temp útoku. Jestliže v průběhu bitvy o Kavkaz dosahovala tempa 2–3 km denně, v Alpách a na Balkáně 13–15 km, pak v mandžuské operaci již 30 km denně. Tyto poměrně vysoké ukazatele útoků v podmínkách horských válečků v letech 1944–1945 byly výsledkem především neustále rostoucí síly a hloubky palebných úderů, v jejichž rámci bylo použito nejen dělostřelectvo, ale i značné síly letectva, v široké míře předsunuté a obcházející odřady, frontové a armádní rychlé skupiny k hlubokému proniknutí do týlu nepřítele, upoutání a rozčlenění jeho uskupení, k vedení čelních a bočních úderů, úderů z týlu, k překvapivému obsazení klíčových postavení v rozmístění nepřítele. Všechno to svědčí o tom, že v činnosti útočníka se projevila tendence současně a aktivně působit na nepřítele nejen v taktické, ale i v operační hloubce jeho obrany. Tehdy ovšem neexistovaly dostatečné prostředky k efektivnímu uvedení tohoto principu vojenského umění do života. Ty se objevily až v poválečném období. Zásadní kvalitativní skok v rozvoji materiálních prostředků ozbrojeného zápasu a v organizační struktuře vojsk přináší značné změny v obsahu forem a způsobů vedení soudobých útočných operací, které nabývají na stále větší rozhodnosti a dynamice, jsou vedeny ve vysokých tempech a do značné hloubky,

v tom i v horských podmínkách. Rozvoj materiální základny vedení války ovšem ve stejné míře zvýšil možnosti vojsk v obraně, vedl ke zvýšení její pevnosti, ke změnám v uspořádání a způsobech vedení. Jak známo, tempa útoku ve značné míře jsou určována charakterem činnosti obránce a stupněm pevnosti jím vybudované obrany. S růstem palebných a manévrovacích možností vojsk v činnosti obránce stále významněji se začala projevovat tendence k převládání aktivních a rozhodných způsobů boje s útočícím nepřítelem — přitom nejen k udržení hlavních obranných čar, ale i postavení na přístupech k nim. Na rozhodujícím významu nabýly mohutné palebné ničení a manévrové formy bojové činnosti. V operační sestavě se ještě více začalo projevovat soustředění úsilí na směrech dostupných pro útočníka bez souvislé fronty.

Tak obrana amerických vojsk v Koreji (v letech 1950—1953) až v závěrečném období války vynucené pro ně měla pozici charakter s vybudováním několika pásem do značné hloubky. V průběhu veškeré předcházející bojové činnosti byla organizována v podobě systému jednotlivých vzájemně spojených opěrných bodů s využíváním výhodných horských čar, přičemž byla věnována zvláštní pozornost udržení průsmyků, horských přechodů a výšin, rozmístěných na přístupech k nim. Základem organizace palebného ničení bylo zabezpečení hromadného působení na útočící uskupení do velké hloubky. Začínalo vedením úderů letectva na prostory soustředění vojsk, pokračovalo na osách přesunu a s příchodem nepřítele k blízkým přístupům obrany dosahovalo nejvyššího stupně.

Hlavní úsilí v obraně amerických vojsk bylo soustředěno na nejvíce přístupných směrech pro útočníka. Současně s hlubokým členěním bojových sestav do sledů byly vytvářeny různé minové výbušné a jiné zátarasy, závaly a zbořeniny. K ničení útočníka bylo v široké míře využíváno letectvo, používány zápalné prostředky a kromě toho i protitankové (protipěchotní) miny. Poprvé bylo uskutečněno vysazení vševojskových jednotek do týlu nepřítele s využitím vrtulníků, byly zkoušeny nové padáky a prostředky pro spuštění děl, tahačů, minometů a dalších druhů bojové techniky na zem.

Zkušenosti z operačních cvičení ozbrojených sil NATO v posledních letech a z lokálních válek svědčí o tom, že obrana vševojskových svazků a svazů v horách je budována na základě spojení mobilních a pozicních způsobů jejího vedení. Je organizována na výhodných horských čarách, přičemž je věnována zvláštní pozornost pevnému udržení průsmyků, horských přechodů a klíčových výšin. Doporučuje se soustředit hlavní úsilí na nejpřístupnější směry pro útočníka, kde hustoty sil a prostředků v souladu s požadavky amerických a západoevropských řádů mohou být značně větší než na jiných směrech. Hlavní úlohu při dosažení cílů soudobé obrany mají jaderné a vysoce přesné zbraně a aktivní útočná činnost druhých sledů (záloh), které se používají k obklíčení a zničení nepřítele za průlomu v příhodné době a pro obránce ve výhodném prostoru, k vedení překvapivých úderů a dosažení značných výsledků.

Pokud se týče udržení důležitých prostorů (čar), pak se předpokládá na každém z nich klamat nepřítele, zpomalovat tempo jeho postupu, přinutit ho soustřeďovat velké síly v prostorech, výhodných pro vedení úderů jaderných zbraní, letectva, průzkumných a palebných (úderných) systémů, dělostřelectva, aeromobilních a průzkumných diverzních uskupení.

Zahraniční vojenský tisk zdůrazňuje vysokou efektivnost použití vysoce přesných zbraní na horském válečnickém území. Údery na nahromadění vojsk a bojové techniky zvláště v horských soutěskách a průsmycích umožňují na dlouhou dobu a do velké hloubky upoutat činnost hlavních uskupení, útočících podél komunikačních směrů nebo uskutečňujících hluboký obchvat nebo obejít, v součinnosti s jinými prostředky ničení způsobit velké ztráty a v konečném výsledku sehrát významnou a často i rozhodující úlohu při zmaření útoku nepřítele.

Všechno to staví před vojska útočící v horách nezbytnost hledat takové způsoby činnosti, které by podstatně snížily efektivnost palebného ničení a protiúderů nepřítel, umožňovaly uchovat bojeschopnost a útočné možnosti vlastních uskupení, vylučovaly metodickou poslušnost průlomu každé obranné čáry, každého postavení nepřítel a zabezpečovaly vysoká tempa útoku.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války a lokálních válek i praxe operační přípravy poválečných let přesvědčivě dokazují, že jedním z nejdůležitějších způsobů řešení těchto úkolů je **současné ničení nepřítel v obraně do celé hloubky jeho operační sestavy**. Jeho základ, jak předpokládají zahraniční vojenští odborníci, tvoří v soudobých podmínkách co do úkolů, místa a času sladěné

- palebné údery raketových útvarů, různých systémů vysoce přesných zbraní, letectva a dělostřelectva,

- hluboké údery „vzdušného sledu“,

- činnost vysoce mobilních obcházecích a jiných odřadů (skupin) v týlu nepřítel, kromě toho i rozhodné údery silných uskupení vojsk na přístupných směrech čelně.

Předpokládá se, že mohutné překvapivé údery na hlavní prvky operační sestavy ve spojení s aktivním REB, rozhodnou činností aeromobilních a průzkumných diverzních sil, obcházecích a jiných speciálních odřadů, blokování komunikací umožní nejen značně snížit bojové možnosti protivníka, ale za výhodných podmínek i narušit celistvost a pevnost obrany, zbavit ho možnosti uskutečnit manévry silami a prostředky k zacelení vzniklých trhlin, organizovat nezbytná opatření proti vojskům, která vedou úder čelně, a v konečném výsledku efektivně realizovat útočnickovi jeho početní převahu.

Zkušenosti z minulé války ukázaly, že čelní průlom obrany ve vysokých tempech byl zpravidla základem úspěšného rozvíjení útočné operace v horách. Bylo toho dosahováno především důkladnou přípravou a vytvořením maximálně možné převahy v silách a prostředcích na směrech úderů a úsecích průlomu, i když jejich soustředění v omezených podmínkách horských prostorů bylo vždy spojeno se značnými potížemi. Ve většině operací, vedených v horách, vytvářené hustoty sil a prostředků, v první řadě dělostřelectva, byly zřejmě nedostatečné, a to se projevilo na tempech průlomu.

Tak v letech války při průlomu obrany v horách stupeň jejího palebného ničení zpravidla nepřevyšoval 25–30 %, zatím co ve středně členitém terénu často činil 40–50 %, což bylo dosahováno přibráním velkého počtu palebných prostředků, včetně letectva a vyčleněním značného času a munice na přípravu útoku. V podmínkách úplné nadvlády ve vzduchu a za široké letecké podpory útočících vojsk ve třetím období války dosahovaly hustoty dělostřelectva ve středně členitém terénu 250–300 děl a minometů na 1 km úseku průlomu a délka dělostřelecké přípravy dosahovala až 1,5–2 hodiny.

V horských podmínkách byly tyto ukazatele značně nižší. Např. v karpatsko-dukelské operaci u 38. armády dosahovaly hustoty dělostřelectva 130 děl a minometů na 1 km úseku průlomu. Nižší hustoty při útoku v horách byly podmíněny složitostí soustředění sil a prostředků, omezeným časem na přeskupení vojsk, potížemi při zabezpečení municí, kromě toho i složitými hydrometeorologickými podmínkami a reliéfu horského terénu, které podstatně snižovaly efektivnost palby dělostřelectva. Menší stupeň palebného ničení obrany nepřítel závisel rovněž i na omezeném použití letectva v horách. Zejména to předurčovalo tempa průlomu taktické hloubky obrany nepřítel v průměru 6–8 km, zatím co ve středně členitém terénu dosahovaly 10–15 km denně.

Vyzbrojení vojsk jadernými zbraněmi se zvýšenou efektivností i jejich rostoucí mobilitou měly za následek podstatné změny jak v obsahu principu soustředování sil a prostředků, tak i v rozsahu a způsobech jeho uskutečnění. Při ničení nepřítel značně vzrostl podíl jaderných a soudobých konvenčních palebných prostředků. Nyní existuje

reálná možnost manévrem údery raketových vojsk a letectva i palbou dělostřelectva soustřeďovat na úsecích průlomu nejen živou sílu a bojovou techniku, ale vytvářet trhliny v bojových sestavách obránce i údery konvenčních zbraní.

Soustředění úsilí na směru hlavního úderu bude uskutečňováno současně do celé hloubky operační sestavy nepřítele s využitím jaderných nebo jen konvenčních zbraní ve spojení s činností čelně útočících vojsk, vzdušných a diverzních průzkumných uskupení i předsunutých a obcházecích odřadů v hloubce jeho obrany. Současně nebezpečí ničení vojsk jadernými a vysoce přesnými zbraněmi donutí útočníka nepřipustit soustředění velkého množství sil a prostředků na směru hlavního úderu na delší dobu. Jejich soustředění se bude proto uskutečňovat na krátkou dobu a bude omezeno délkou trvání úderu a průlomem obranné čáry nepřítele do hloubky úkolů svazků prvního sledu.

Při organizaci jaderného a palebného ničení v horách je nezbytné brát v úvahu specifiku projevu ničivých faktorů jaderných zbraní, zejména rozšíření úderné vlny jaderného výbuchu podél údolí, soutěsek a plošin, vznik rozsáhlých pásem rozrušení, zátop, požárů a velmi vysokých úrovní radiace na těchto směrech, kromě toho i vliv horských podmínek na použití dělostřelectva. Jak ukázaly zkušenosti z Velké vlastenecké války i lokálních válek, v horách se značně snižuje účinnost jeho palby ze zakrytých palebných postavení a nejúčinnější je řízená palba a palba přímou střelbou. Proto při vytváření dělostřeleckého uskupení je nezbytné mít kanónové dělostřelectvo u vojsk, které působí podél údolí a náhorních plošin, houfnicové a minomety na těžko dostupných směrech. Předsunuté a obcházecí odřady, vzdušné výsadky je účelné posilovat speciálním horským dělostřelectvem, minomety a PTRS, které je možné přemísťovat bez použití těžkých dopravních prostředků.

Je nezbytné aktivněji využívat možností letectva, zvláště vrtulníků, které mohou utaje- jeně vyjít k objektům nepřítele a vést překvapivé přesné údery. Vojskové letectvo může účinně plnit tyto bojové úkoly:

- uskutečňovat leteckou podporu vševojskových svazků a útvarů,
- doprovázet vojska a proudy týlu na přesunu,
- vysazovat výsadky a průzkumné diverzní skupiny do týlu nepřítele, kromě toho i obcházecí, přepadové a jiné odřady po úderech ze vzduchu,
- minovat průsmyky, horské stezky a vést bombardovací údery na přepravy a jiné objekty k zabránění manévru vojsky nepřítele,
- vést vzdušný a ženijní průzkum,
- přisunovat munici a jiné materiální prostředky, odsunovat raněné a přepravovat vojska a náklady.

Údery bojovými vrtulníky byly nejúčinnější v případě, že komplexně používaly letecké pumy a rakety. Přitom bombardování bylo zpravidla uskutečňováno na hlubší objekty a cíle, rozmístěné bezprostředně před čelem útočících vojsk, byly ničeny salvami raket a kulometnou palbou. Velmi spolehlivá proti palbě nepřítele v prostoru cíle byla vzájemná ochrana vrtulníků. Široce se používalo jak samostatné činnosti vrtulníků, tak i společné s letouny v sestavě smíšených skupin. Při samostatné činnosti bylo často používáno metody současného vyhledání a ničení nepřítele zpravidla dvojicí vrtulníků.

Je nutné poznamenat, že v určitých situacích, zvláště při ztížené součinnosti vojsk s hlavním dělostřeleckým uskupením, může se letectvo stát rozhodujícím faktorem palebného působení na nepřítele jak v blízkosti, tak i v operační hloubce.

Způsoby průlomu nepřátelské obrany v soudobých operacích mohou být různé: na jedné směrech útočící vojska budou vést mohutné čelní údery na zvolených úsecích, na druhých obcházet silně opevněná postavení se současným jejich obchvatem ze

vzduchu a s následným zničením bránícího se nepřítele údery čelními, z týlu, boků a ze vzduchu, na třetích, kde je obrana slabě vybudována, dobývat jeho obranná postavení útokem z chodu. Každý z těchto způsobů má určité přednosti a nedostatky. Současným podmínkám v největší míře odpovídá jejich spojení na jednom ze směrů činnosti vojsk, což umožní maximálně využívat jejich silných stránek.

Jedním ze způsobů dosažení vysokých temp útoku v horských prostorech podle zkušeností z Velké vlastenecké války je široký manévr vojsky, silami a prostředky při průlomu obrany. K ovládnutí silně opevněných obranných postavení a čar, které přehrazovaly výhodné úseky terénu a horské soutěsky, útočící vojska široce využívala obejití a obchvatů, k čemuž používala předsunuté odřady svazků prvního sledu a frontové a armádní rychlé skupiny. Průlom nepřátelské obrany v horách byl zpravidla uskutečňován sladěnými údery vojsk, která prováděla široký manévr k obejití jeho postavení z boků a týlu, s čelně útočícím uskupením.

V současné době za podstatného růstu pozemní a vzdušné mobility pozemních vojsk, jejich nasycení vojskovým letectvem má útočník značně větší možnosti uskutečnění širokého manévru silami a prostředky při průlomu obrany v horách.

Způsoby činnosti předsunutých, obcházejících a jiných odřadů v týlu nepřítele podle usměrnění a charakteru plněných úkolů budou v základě analogické s činností podobných odřadů (skupin) v letech Velké vlastenecké války. Ovšem ve spojitosti s podstatným zvětšením bojových možností vyčleněných sil neustále narůstá úloha těchto prvků operační (bojové) sestavy. Smělou, neočekávanou a rozhodnou činností budou narušovat pevnost obrany nepřítele údery z týlu a boků, rozšiřovat pásmo aktivní činnosti, spolupracovat s vojsky, která útočí čelně, při jeho zničení a rychlém postupu vpřed.

Jak zdůrazňuje zahraniční tisk, nejdůležitější a rozhodující silou při dosažení cílů útočné operace v horách jsou vzdušné výsadky, aeromobilní útvary a svazky a vojska přepravovaná ihned za nimi do hlubokého týlu vzduchem k obejití silně opevněných obranných čar a postavení nepřítele. Jejich překvapivá a vysoce manévrová činnost bude napomáhat narušení celistvosti celého systému operační obrany, dezorganizovat velení, zmařit nebo ve značné míře ztěžovat nepříteli manévr zálohami k posílení nejnebezpečnějších směrů. Smělá, odvážná a rozhodná činnost těchto sil umožňuje vyhrát boj o komunikace a tak zabezpečuje podmínky k dosažení vysokých temp útoku v operační hloubce.

V kritických situacích pro útočníka, kdy tempo postupu hlavních sil se značně sníží, nebo budou zastaveny v důsledku velkých ztrát u svazků prvního sledu, silného rozrušení terénu, vytvoření rozsáhlých pásem zamoření a zátop, sehraje podstatnou úlohu dovedná činnost jednotek a útvarů vzdušného sledu v týlu nepřítele. Tím, že budou využívat výsledků palebného ničení, budou mařit jeho pokusy získat iniciativu, přejít k pevné obraně na výhodných čarách a vytvářet tak podmínky k obnovení aktivní činnosti čelně útočících úderných uskupení.

V letech Velké vlastenecké války bylo určováno dosažení vysokých temp útoku v horách v mnoha směrech možnostmi vlastních vojsk rozvíjet průlom, a to narůstáním úsilí vojsk prvního sledu, zasazením rychlých skupin, druhých sledů a záloh do sražení, kromě toho včasným přeskupením vojsk na hlavní nebo jiný směr, kde se projevily úspěch. Přitom bez ohledu na složitý horský terén a slabě rozvinutou síť komunikací, které omezovaly manévr tankových a mechanizovaných sborů, nejdůležitější úlohu při rozvíjení útočných operací ve vysokém tempu měly zejména frontové a armádní rychlé skupiny. Prolamovaly obranu do operační hloubky, vedly údery do týlu a do boků hlavních uskupení obránce a na zálohy na přesunu, narušovaly systém základěn letectva a zásobování vojsk, obsazovaly důležité a v operačním směru základní prostory a čá-

ry, dezorganizovaly velení vojskům. Tyto úkoly byly cílem rychlých skupin a byly zpravidla řešeny postupně nebo podle volby, v případě dostatku sil i současně. Za určitých podmínek situace byl určován rychlé skupině cílový úkol — uskutečnění rozhodného proniknutí do hloubky obrany nepřítele k obsazení a udržení do příchodu hlavních sil a na operačním směru důležitého horského masívu s velkým počtem průsmyků a horských přechodů, jejichž ovládnutí zabezpečovalo rozhodné vyjití hlavních sil do širokých údolí a rozvíjení útoku ve vysokých tempech.

Zvláštní význam při úspěšném splnění úkolů rychlých skupin mělo jejich včasné zasazení do srazení. Zpravidla bylo uskutečňováno po průlomu taktické hloubky obrany, kdy nepřítel již vyčerpal v boji o ni vlastní bližší zálohu, a na těch směrech, kde terén umožňoval vést širokou manévrovou činnost mechanizovaných nebo tankových sborů. V případech, kdy byly zasazovány opožděně, nepřítel dokázal přisunout zálohy a vytvářet před nimi novou organizovanou frontu odporu.

Dosažení vysokých temp útoku v horách závisí na včasné obsazení průsmyku a horských přechodů do celé hloubky operační sestavy nepřítele a na zničení jeho uskupení, která brání klíčová postavení. Intenzita a složitost bojové činnosti k ovládnutí průsmyku, horských přechodů, kaňonů a jiných soutěsek je podmíněna nejen těžko dostupným terénem, ale i těmi přednostmi, které terén skýtá obránci. Dominantní výšiny, které se přimykají k průsmykům, umožňují vytvořit několikapatrový a hluboce členěný systém palby, který je schopen ničit útočící vojska na dalekých přístupech a rovněž v palebných pytlích. Obránce, na základě zkušeností z minulých válek po zhodnocení velké důležitosti průsmyků, horských přechodů, kaňonů, vždy je předem bránil opěrnými body, které včas obsazovala vojska.

Při vedení bojové činnosti ve velehorských prostorech budou muset útočící vojska každodenně překonávat několik postupně rozmístěných horských soutěsek. Jejich úkolem bude maximálně rozšířit frontu aktivní bojové činnosti, dosáhnout současného a nepřetržitelného působení na obránce, zmařit všechny jeho pokusy vytvořit rozrušení a zátaras na přístupech a na samotných průsmycích a horských přechodech a sladěnými údery vojsk prvního sledu, vzdušných výsadek, obcházecích a jiných odřadů současně je ovládnout do velké hloubky. To umožní rozčlenit uskupení nepřítele, zničit ho po částech rozhodnými údery z několika směrů a s využitím obsazených průsmyků (přechodů) rozvíjet útok.

Při boji o horské soutěsky věnují západní vojenští odborníci zvláštní pozornost „vzdušnému sledu“. Výsadek v hodnotě praporu (brigády) je schopen obsadit a udržet do příchodu hlavních sil útočících vojsk jeden průsmyk (přechod). Úkoly k jejich ovládnutí jsou řešeny v těsné součinnosti s obcházecími, přepadovými a speciálními odřady (skupinami). V jednom případě obsazují nejdůležitější průsmyky (přechody) společnou činností, ve druhém je ovládnou vzdušné výsadky a obcházecí a přepadové odřady (skupiny) je brání do příchodu hlavních sil. V některých podmínkách situace vzdušné výsadky obsazují a brání průsmyky a přechody v horách samostatně.

Zásadní a kvalitativní změny v materiální základně ozbrojeného zápasu měly za následek změny ve formách a způsobech vedení soudobých útočných operací, v metodách a obsahu organizace bojové činnosti. Budeme se zabývat některými jevy této tendence **k organizaci součinnosti při útoku v horách.**

1. V současné době, kdy rozhodující podmínkou k dosažení úspěchu je současné mohutné palebné ničení nepřítele do celé hloubky operační sestavy a okamžité využití jeho výsledků údernými uskupeními vojsk, stala se jasnou nezbytností podrobně sladěná činnost sil a prostředků nejen do bližší, ale do celé hloubky bojového úkolu jak na směrech, tak i mezi uskupeními, která působí na každém z nich.

2. V rámci plnění každého úkolu bude nezbytné organizovat součinnost značně většího počtu různorodých sil a prostředků, které se vyznačují palebnou a údernou silou, ničivými a jinými faktory působení na nepřítel, způsoby použití a charakterem činnosti s přihlédnutím ke specifice horského válčiště. Mezi ně západní odborníci především řadí hlavní prvky úderné síly útočníka, raketové útvary, průzkumné a úderné a průzkumné a palebné systémy, hlavní síly útočící čelně, vzdušné výsadky, obcházecí a předsunuté odřady, prostředky radioelektronického boje a minování na dálku atd.

3. Rozhodný a vysoce manévrový charakter soudobých operací a rovněž specifika jejich vedení v podmínkách horského válčiště bude mít za následek zásadní změny situace v průběhu bojové činnosti. To vyžaduje od velitele a štábu být v neustálé připravenosti nejen ke značným upřesněním, ale i ke kardinálním změnám v dříve určeném způsobu součinnosti vojsk za velkého nedostatku času a velmi složitých podmínek vedení. Prvořadým úkolem přitom bude udržování stálého a nepřetržitého spojení s využíváním i několikanásobného dublování všech prostředků velení.

Hlavní obsah součinnosti bude tkvět především ve sladěné činnosti sil a prostředků jaderného a palebného ničení, účelném rozdělení objektů mezi nimi a maximálním využívání jejich úderů vojsky pozemního a vzdušného sledu, obcházecími a předsunutými odřady a různými průzkumnými uskupeními v týlu nepřítel. Zvláštní pozornost musí být věnována sladěnému úsilí předsunutých a obcházecích odřadů i vzdušných výsadků mezi nimi se silami hlavního uskupení a s vojsky, která působí na jiných směrech. Velmi důležité je zabezpečit současnost vedených úderů na nepřítel a včasnost jejich využívání vojsky, která útočí na různých směrech, včasné obsazení hlavních horských soutěsek a vytvoření podmínek k jejich překonání hlavními silami bez zastávky. Nej důležitější je sladění činnosti prvků operační (bojové) sestavy s údery raketových vojsk, dělostřelectva, letectva a bojových vrtulníků. Přitom je prvořadá pozornost věnována volbě objektů ničení, době a způsobu vedení úderů, včasnému uvědomění vojsk o jejich přípravě a vedení, čarách zahájení a přerušení palby, určení směrů a poslušnosti činnosti útočících svazků (útvárů).

V rámci zabezpečení vysokých temp útoku na horském válčišti jak v letech minulé války, tak i v soudobých podmínkách mají důležitý význam **vybojování a udržení operační nadvlády ve vzduchu, spolehlivá obrana vlastních vojsk před údery letectva nepřítel a umlčení jeho systému PVO**. To je podmíněno zvětšením stupně účasti letectva obou stran při palebném ničení pozemních cílů v horách, kde se objektivně snižují mobilnost a efektivnost použití dělostřelectva. Současně s tím bude v široké míře využíváno manévru silami a prostředky vzduchem, včetně vysazení vzdušných výsadků, přísunu materiálních prostředků vojskům s rozsáhlým použitím dopravních letounů. Proto na spolehlivosti a délce udržení operační nadvlády ve vzduchu, stupni umlčení systému PVO obránce bude záviset efektivnost splnění úkolů letectva při podpoře a zabezpečení útočících vojsk.

Různorodost podmínek, ve kterých je vedena bojová činnost v horách, má velký vliv na organizaci PVO. Uskupení sil a prostředků PVO se vytvářejí na směrech útoku, přitom ke spolehlivému ničení vzdušných cílů ve všech výškách je nutné předvídat komplexní využívání různých prostředků, a to tím více, neboť složité podmínky terénu a počasí podstatně snižují efektivnost některých protiletadlových systémů, které jsou dostatečně spolehlivé v rovinách. Je nutné vidět i tu okolnost, že hory příznivě napomáhají skrytému proniknutí letectva k objektům vedení úderů bez předchozího překonání pásem PVO, obejítím jeho pásem ničení. Proto vytváření uskupení vojsk PVO musí zabezpečovat členění sledů do hloubky a patrech na výšce rozmístění. Zvláštní pozornost je věnována boji s nízkoleťícími cíli, které zpravidla působí podél dolin,

soutěsek a koryt řek. V takových případech se značně komplikují organizace a vedení radiotechnického průzkumu vzdušného nepřítele.

Hlavní úsilí PVO je účelné soustřeďovat ke spolehlivé obraně hlavních sil útočících uskupení, prostorů horských soutěsek přechodů přes kaňony a jiných těžko průchodných úseků terénu proti úderům letectva. Tam zpravidla dochází k přemístění vojsk. V těchto podmínkách, jak ukazují zkušenosti z lokálních válek, podstatně narůstají úloha a význam protiletadlových dělostřeleckých prostředků, jejich těsné součinnosti s protiletadlovými raketovými vojsky a stíhacím letectvem.

V minulých válkách bylo dosahováno vysokých temp ve značné míře díky vedení útoku velkými silami nejen ve dne, ale i v noci. Přitom aktivní a rozhodná bojová činnost v noční době v horách měla své zásadní rysy, podmíněné charakterem terénu, které podstatně omezovaly pohyblivost vojsk vůbec a v tmavé době dne zvláště. Proto útok zpravidla vedly střelecké útvary v pěší sestavě, bez dostatečně silné podpory dělostřelectvem, letectvem a tanky. Bojová a dopravní technika se pohybovala po omezeném počtu horských cest za střeleckými jednotkami, které útočily přes hřebety, zalesněné svahy hor a soutěsek. Noční tma, která omezovala pozorování a utajovala přesun a přístup k nepříteli, neobyčejně příznivě napomáhala dosažení překvapení. Zkušenosti z minulých válek ukázaly, že využívání noční činnosti umožňovalo i nevelkými silami vítězit nad nepřítelem v převaze. Je nutné vidět, že zvláště složité podmínky vedení ztěžovaly použití velkých uskupení vojsk v horách, a proto bojová činnost ve většině případů byla vedena nevelkými jednotkami (rota, prapor), zesílenými tanky, dělostřelectvem a ženijními jednotkami. Noční činnost obvykle předcházela útoku hlavních sil, plánovanému zrána, a jejím cílem bylo obsazení průsmyků a výhodné čáry, což napomáhalo dosažení vysokých temp postupu.

V soudobých podmínkách, kdy jsou vojska vyzbrojena osvětlovacími prostředky a různými přístroji pro noční vidění a pozorování střelby, průzkumu a řízení bojové a dopravní techniky, mohou být plněny nejen pomocné a dílčí, ale i hlavní úkoly operace (boje); uskutečňován průlom a obsazení nepřátelských postavení, zasazovány druhé sledy a zálohy do zálohy, vysazovány výsadky. Aktivně mohou působit v týlu nepřítelů obcházení, předsunuté, speciální a jiné odřady a skupiny. Tím samym způsobem se zabezpečuje nepřetržitost a překvapivost činnosti, rozhodný postup vojsk.

Důležitým faktorem zabezpečení vysokých temp útoku v horách je pevné velení vojskům, jehož organizace má přitom určitou specifikou. Zkušenosti ukazují, že při vytvoření systému spojení je zapotřebí všestranně brát v úvahu terénní podmínky hor. To vyvolává nezbytnost širokého používání retranslačních rádiových stanic a pomocných spojovacích uzlů. Praxe potvrdila účinnost maximálního přiblížení míst velení k vojskům. Kromě toho při dosažení stálého velení mají důležitý význam dublování různých spojovacích prostředků a velení, vytváření pomocných míst velení a rovněž vysílání operačních skupin. Zkušenosti z lokálních válek a bojové přípravy ukázaly vysokou efektivnost používání vrtulníků jako vysoce mobilních prostředků ve velení vojskům, kromě toho nezbytnost uskutečnění celého komplexu opatření k ochraně systému velení proti působení prostředků REB a úderů vysoce přesných zbraní nepřítelů.

V závěru je nezbytné zdůraznit, že jen skutečná a cílevědomá příprava štábů a vojsk, zvládnutí trvalých návyků činnosti ve složitých fyzicko-geografických podmínkách horského válečného prostředí v mírové době mohou zabezpečit úspěšné splnění úkolů v bojové situaci. Vyslovené názory na dosažení vysokých temp útoku vojsk v horách nevyčerpávají danou problematiku a vyžadují další studium a praktické prověření v procesu operační a bojové přípravy.